

Sygn. akt: III AUa 299/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 16 kwietnia 2013 r.

Sąd Apelacyjny w Łodzi, III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: SSA Iwona Szybka

Sędziowie: SSA Jolanta Wolska (spr.)

SSA Mirosław Godlewski

Protokolant: sekr. sądowy Aleksandra Słota

po rozpoznaniu w dniu 16 kwietnia 2013 r. w Łodzi

na rozprawie

skargi M. G.

o wznowienie postępowania zakończonego prawomocnym wyrokiem Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 18 września 2012 roku, sygn. akt III AUa 314/12,

w sprawie **M. G.**

przeciwko **Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych II Oddziałowi w Ł.**

o podjęcie wypłaty emerytury;

oddala skargę.

Sygn. akt: III AUa 299/13

UZASADNIENIE

Skargą z dnia 19 lutego 2013 roku M. G. zażądała wznowienia postępowania zakończonego prawomocnym wyrokiem Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 18 września 2012 roku, sygn. akt: III AUa 314/12, w sprawie przeciwko ZUS - II Oddziałowi w Ł. o podjęcie wypłaty emerytury. Skarżąca wskazała na podstawę z art. 401¹ k.p.c. oraz wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 13 listopada 2012 roku, w sprawie sygn. akt: K 2/12, stwierdzający, że art. 28 ustawy z dnia 16 grudnia 2010 roku o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 257, poz. 1726 oraz z 2011 r. Nr 291, poz. 1707) w związku z art. 103a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2009 r. Nr 153, poz. 1227, z 2010 r. Nr 40, poz. 224, Nr 134, poz. 903, Nr 205, poz. 1365, Nr 238, poz. 1578 i Nr 257, poz. 1726, z 2011 r. Nr 75, poz. 398, Nr 149, poz. 887, Nr 168, poz. 1001, Nr 187, poz. 1112 i Nr 205, poz. 1203 oraz z 2012 r. poz. 118 i 251), dodanym przez art. 6 pkt 2 ustawy z 16 grudnia 2010 r., w zakresie, w jakim znajduje zastosowanie do osób, które nabyły prawo do emerytury przed 1 stycznia 2011 roku, bez konieczności rozwiązania stosunku pracy, jest niezgodny z zasadą ochrony zaufania obywatela do państwa i stanowionego przez nie prawa, wynikającą z art. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej. Wobec zastosowania przepisu uznanego za sprzeczny z Konstytucją RP, skarżąca wniosła o zmianę wyroku

Sądu Apelacyjnego w Łodzi przez podjęcie wypłaty emerytury od dnia wstrzymania wypłaty świadczenia, tj. od 1 października 2011 r.

Rozpoznając sprawę na nowo w granicach zakreślonych skargą, Sąd Apelacyjny w Łodzi ustalił i zważył, co następuje:

Sąd Okręgowy w Sieradzu wyrokiem z dnia 20 grudnia 2011 roku, sygn. akt: IV U 1035/11, oddalił odwołanie ubezpieczonej od decyzji z dnia 14 października 2011 roku.

Sąd Okręgowy ustalił, że M. G., urodzona (...), w dniu 13 listopada 2008 roku wystąpiła do ZUS o emeryturę. Organ rentowy decyzją z dnia 28 listopada 2008 roku przyznał wnioskodawczyni prawo do emerytury, poczynając od dnia 5 grudnia 2008 roku, tj. od osiągnięcia wieku emerytalnego. Jednocześnie ZUS zawiesił wypłatę świadczenia na podstawie art. 103 ust. 2a ustawy o emeryturach i rentach z FUS, z powodu pozostawania przez uprawnioną w stosunku pracy u pracodawcy, u którego była zatrudniona bezpośrednio przed nabyciem prawa do emerytury, bez rozwiązania stosunku pracy. Następnie, wobec uchylecia przepisu art. 103 ust. 2a ustawy emerytalnej, organ rentowy decyzją z dnia 6 maja 2009 roku podjął wypłatę emerytury od 1 kwietnia 2009 roku. Zaskarżoną decyzją z dnia 14 października 2011 roku organ rentowy wstrzymał wypłatę świadczenia na rzecz M. G. od dnia 1 października 2011 roku, z uwagi na pozostawanie w stosunku pracy. W tym niespornym stanie faktycznym Sąd Okręgowy uznał odwołanie za bezzasadne. Stwierdził, że organ rentowy dokonał prawidłowej interpretacji art. 103a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z FUS i zasadnie uznał, że ma on zastosowanie wobec skarżącej. Podniósł, że ubezpieczona bezpośrednio przed dniem nabycia prawa do emerytury pozostawała w zatrudnieniu i pracuje nadal, a obowiązujący przepis art. 103a stanowi, że prawo do emerytury ulega zawieszeniu bez względu na wysokość przychodu uzyskiwanego przez emeryta z tytułu zatrudnienia kontynuowanego bez uprzedniego rozwiązania stosunku pracy z pracodawcą, na rzecz którego wykonywał je bezpośrednio przed dniem nabycia prawa do emerytury, ustalonym w decyzji organu rentowego. Przepis art. 28 ustawy wprowadzającej art. 103a stanowi natomiast, że do emerytur przyznanych przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy przepisy ustawy, o której mowa w art. 6, oraz ustawy, o której mowa w art. 18, w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą, stosuje się, poczynając od dnia 1 października 2011 roku.

Apelację od tego wyroku wywiodła M. G., zarzucając że „uchwalenie art. 6 cytowanej wyżej ustawy z dnia 16 grudnia 2010 r. o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw, w zakresie, w jakim z powodu uzyskiwania przez emeryta przychodu z tytułu kontynuowania po nabyciu prawa do emerytury bez uprzedniego rozwiązania stosunku pracy z dotychczasowym pracodawcą, skutkuje zawieszeniem prawa do emerytury nabytej z mocy wcześniejszych przepisów bez konieczności rozwiązania stosunku pracy, jest niezgodne z art. 2, 21 i 63 konstytucji RP oraz z art. 1 Protokołu nr 1 do Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności (Dz.U. z 1995 r. Nr 36, poz. 175 ze zm.)”. Regulacja narusza w szczególności konstytucyjne zasady: demokratycznego państwa prawnego, nie działania prawa wstecz, ochrony praw nabytych oraz zaufania obywateli do państwa i stanowionego przez nie prawa.

Sąd Apelacyjny w Łodzi, rozpoznając sprawę na skutek apelacji ubezpieczonej, wyrokiem z dnia 18 września 2012 roku, sygn. akt: III AUa 314/12, oddalił apelację. W uzasadnieniu swego orzeczenia Sąd drugiej instancji stwierdził, że Sąd Okręgowy prawidłowo ustalił stan faktyczny, a dokonując subsumcji, zastosował odpowiednie prawo materialne i właściwe reguły interpretacyjne. Sąd Apelacyjny skonstatował, że wprowadzony do obrotu prawnego przepis art. 103a ustawy o emeryturach i rentach z FUS, jest przepisem mającym zastosowanie do emerytur przyznanych przed dniem 1 stycznia 2011 roku, poczynając od dnia 1 października 2011 roku. Powołany przepis jest prawem obowiązującym, uchwalonym w toku właściwych prac ustawodawczych i nie ma podstaw do uchylecia jego stosowania. Odnosząc się do zarzutu podniesionego w odwołaniu oraz w apelacji, że decyzja organu rentowego narusza prawa nabyte świadczeniobiorcy, Sąd Apelacyjny wskazał, iż w przedmiotowej sprawie nie doszło do naruszenia zasady ochrony praw nabytych. Sporna decyzja nie pozbawia bowiem odwołującej się samego prawa do emerytury, a jedynie zawiesza jej wypłatę. Nie ingeruje ona w samo prawo do świadczenia, lecz zawiesza jego realizację do momentu spełnienia przez skarżącą dodatkowej przesłanki, jaką jest rozwiązanie stosunku pracy. Kształtowanie tych przesłanek należy

natomiast do uprawnień ustawodawcy i jest regułą w demokratycznym państwie prawa i samo w sobie nie stanowi w żadnym stopniu naruszenia Konstytucji.

Skarga M. G. o wznowienie postępowania zakończonym prawomocnym wyrokiem Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 18 września 2012 roku, w sprawie o sygn. akt: III AUa 314/12, podlega oddaleniu jako bezzasadna. Zarzuty skargi prowadzą się zasadniczo do twierdzenia, że Sąd Apelacyjny oparł swe rozstrzygnięcie na niekonstytucyjnym, bo naruszającym zasadę ochrony praw nabytych oraz zasadę ochrony zaufania obywateli do państwa i stanowionego przez nie prawa, przepisie art. 28 ustawy z dnia

16 grudnia 2010 roku o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 257, poz. 1726), na mocy którego nowy art. 103a ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t.j. Dz. U. z 2009 roku Nr 153, poz. 1227 ze zm.) znalazł zastosowanie do emerytur przyznanych przed dniem wejścia w życie wyżej wymienionej ustawy.

W istocie Trybunał Konstytucyjny wyrokiem z dnia 13 listopada 2012 roku w sprawie K 2/12 orzekł, że art. 28 cytowanej ustawy z dnia 16 grudnia 2010 roku w związku z art. 103a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z FUS, „dodanym przez art. 6 pkt 2 ustawy z 16 grudnia 2010 r., w zakresie, w jakim znajduje zastosowanie do osób, które nabyły prawo do emerytury przed 1 stycznia 2011 r., bez konieczności rozwiązania stosunku pracy, jest niezgodny z zasadą ochrony zaufania obywatela do państwa

i stanowionego przez nie prawa wynikającą z art. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej” (www.trybunal.gov.pl). Mocą art. 6 ustawy z

16 grudnia 2010 roku, ustawodawca dodał do ustawy o emeryturach i rentach z FUS art. 103a, zgodnie z którym prawo do emerytury ulega zawieszeniu bez względu na wysokość przychodu uzyskiwanego przez emeryta z tytułu zatrudnienia kontynuowanego bez uprzedniego rozwiązania stosunku pracy z pracodawcą, na rzecz którego wykonywał je bezpośrednio przed dniem nabycia prawa do emerytury. Zgodnie z regulacją zawartą w art. 28 ustawy z 16 grudnia 2010 roku, nowy art. 103a ustawy o emeryturach i rentach z FUS należy stosować do emerytur przyznanych przed dniem wejścia w życie tej ustawy, poczynając od dnia 1 października 2011 roku.

Podstawowy problem w rozpatrywanej przez Trybunał Konstytucyjny sprawie dotyczył oceny czy ustawodawca, rozciągając obowiązek rozwiązania stosunku pracy z dotychczasowym pracodawcą - jako warunek realizacji prawa do emerytury - na osoby, które skutecznie nabyły i zrealizowały prawo do emerytury w okresie od 8 stycznia 2009 roku do 31 grudnia 2010 roku, nie naruszył zasady zaufania do państwa i stanowionego przez nie prawa. W tym okresie bowiem treścią ryzyka emerytalnego było wyłącznie osiągnięcie wieku emerytalnego (oraz stażu), co oznacza, że realizacja świadczenia następowała niezależnie od dalszego zatrudnienia. Trybunał podkreślił, że zasada ochrony zaufania do państwa i stanowionego przez nie prawa związana jest z bezpieczeństwem prawnym jednostki. Przejawia się w takim stanowieniu

i stosowaniu prawa przez państwo, by nie stawało się ono „pułapką” dla obywatela i by mógł on układać swoje sprawy w zaufaniu, że nie naraża się na skutki, których nie był w stanie przewidzieć w momencie podejmowania decyzji i działań oraz w przekonaniu, że jego działania będą także później uznawane przez porządek prawny. Trybunał uznał, że rozwiązanie przyjęte przez ustawodawcę w art. 28 ustawy z 16 grudnia 2010 roku spowodowało, że osoby, które skutecznie nabyły i zrealizowały prawo do emerytury w okresie od 8 stycznia 2009 roku do 31 grudnia 2010 roku, zostały objęte nową, mniej korzystną dla nich treścią ryzyka emerytalnego, co naruszyło konstytucyjną zasadę zaufania obywateli do państwa.

Przedmiotowe rozstrzygnięcie Trybunału Konstytucyjnego nie znajduje jednak zastosowania do skarżącej, zważywszy, że miała ona prawo do emerytury ustalone decyzją organu rentowego od 5 grudnia 2008 roku, a więc przed 8 stycznia 2009 roku, tj. w stanie prawnym, w którym obowiązywał przepis art. 103 ust. 2a ustawy o emeryturach i rentach z FUS, będący w swej treści odpowiednikiem aktualnie obowiązującego art. 103a ustawy emerytalnej. Przepis ten stanowił, że prawo do emerytury ulega zawieszeniu bez względu na wysokość przychodu uzyskiwanego przez emeryta z tytułu zatrudnienia kontynuowanego bez uprzedniego rozwiązania stosunku pracy z pracodawcą, na rzecz którego wykonywał ją bezpośrednio przed dniem nabycia prawa do emerytury, ustalonym w decyzji organu rentowego. Z powyższego wynika, że w reżimie prawnym, w którym M. G. nabyła prawo do świadczenia emerytalnego,

nie było możliwości, podobnie jak obecnie, pobierania tego świadczenia bez rozwiązania stosunku pracy z ostatnim pracodawcą, na rzecz którego ubezpieczony wykonywał zatrudnienie po wydaniu decyzji ustalającej prawo do emerytury. Dlatego też wypłata emerytury skarżącej została zawieszona, a podjęcie wypłaty mogło nastąpić dopiero w kwietniu 2009 roku, w związku z uchyleniem przepisu art. 103 ust. 2a ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, a co za tym idzie, wniosku o podjęcie wypłaty emerytury bez potrzeby rozwiązywania stosunku pracy. Wskazać należy, że Trybunał Konstytucyjny wypowiedział się także w kwestii zgodności z Konstytucją przepisu art. 103 ust. 2a ustawy o emeryturach

i rentach z FUS, obowiązującego od dnia 1 lipca 2000 roku do 7 stycznia 2009 roku, na podstawie którego zawieszono apelującej wypłatę emerytury w 2008 roku. W wyroku z dnia 7 lutego 2006 roku, SK 45/04, (OTK-A 2006, Nr 2, poz. 15) Trybunał uznał, że przepis ten jest zgodny z Konstytucją, nie narusza zasady zaufania do państwa i stanowionego przez nie prawa, zasady niedziałania prawa wstecz, zasady ochrony praw nabytych, czy obowiązku wprowadzania zmian do systemu prawnego z zachowaniem odpowiedniego *vacatio legis*. Trybunał uznał tym samym, że ustawodawca ma prawo uzależnić podjęcie wypłaty emerytury od uprzedniego rozwiązania stosunku pracy, a rozwiązanie to nie narusza zasady równości. W uzasadnieniu wskazał, że do ustawodawcy należy precyzyjne określenie kryteriów nabycia i korzystania z prawa do emerytury. Ma on przy tym szeroki zakres swobody pod warunkiem poszanowania istoty konstytucyjnego prawa do zabezpieczenia społecznego. Konstytucja nie zawiera nakazu zagwarantowania świadczeń emerytalnych osobom kontynuującym działalność zawodową. Emerytura jest w założeniu świadczeniem, które zastępuje, a nie uzupełnia wynagrodzenie ze stosunku pracy i do jej istoty należy zapewnienie środków utrzymania w razie zaprzestania pracy, w związku z osiągnięciem określonego wieku. W tym kontekście rozwiązanie stosunku pracy z dotychczasowym pracodawcą stanowi cechę istotną, uzasadniającą efektywne korzystanie z prawa do świadczeń emerytalnych. Osoby, które postanowiły nie rozwiązywać stosunku pracy z dotychczasowym pracodawcą, nie mają wspólnej cechy istotnej z punktu widzenia realizacji prawa do emerytury.

Nadto w wyroku z dnia 11 marca 2004 roku, w sprawie sygn. akt II UK 276/03 (LEX nr 985593), Sąd Najwyższy wyraził pogląd, że cel nowelizacji art. 103 ust 2a jest oczywisty, zmierza do wymuszenia na pracodawcy świadomej decyzji co do ponownego zatrudnienia osoby z ustalonym prawem do emerytury. Ustawodawca ma prawo wprowadzać, czy też modyfikować zasady zawieszalności świadczeń emerytalno-rentowych, mając na uwadze aspekty społeczno-ekonomiczne, w tym aktualne tendencje na rynku pracy, co w żadnym stopniu nie narusza zasady demokratycznego państwa prawa urzeczywistniającego zasady sprawiedliwości społecznej wyrażonej w art. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej. Ponadto Sąd Najwyższy stwierdził, iż regulacja ta nie narusza zasady ochrony praw nabytych potwierdzonej art. 67 ust. 1 Konstytucji RP, albowiem nie pozbawia ona osób zainteresowanych prawa do emerytury, lecz oddziela nabycie prawa do emerytury w wyniku ziszczenia się ryzyka ubezpieczeniowego (dożycie odpowiedniego wieku) od zawieszenia świadczenia w razie kontynuacji zatrudnienia bez rozwiązania stosunku pracy. W przypadku istnienia przyczyny zawieszenia świadczenia - kontynuowanie zatrudnienia, konsekwencją zawieszenia prawa do świadczenia jest wstrzymanie jego wypłaty, jednak ustanie tej przyczyny powoduje wznowienie wypłaty świadczenia od miesiąca ustania. Zmodyfikowana zasada zawieszalności świadczeń nie łamie zasady *lex retro non agit*, gdyż nie odbiera ubezpieczonemu nabytych praw do świadczeń emerytalnych, lecz zmienia, od daty określonej w art. 3 ustawy z dnia 20 stycznia 2000 roku, dotychczasowe zasady ich zawieszania, wyrażające się warunkowym wstrzymaniem ich wypłaty, co jest dopuszczalne i możliwe w zaistniałych wówczas okolicznościach społeczno-ekonomicznych. Regulacja zawarta w art. 103 ust. 2a ustawy emerytalnej, która objęła osoby pobierające emeryturę, nie naruszała więc praw nabytych. Nie pozbawiała ona bowiem ubezpieczonych prawa do emerytury. Z kontynuowaniem zatrudnienia bez rozwiązania stosunku pracy łączyła konsekwencje w postaci zawieszenia prawa do świadczenia i w efekcie wstrzymania jego wypłaty (art. 134 ust. 1 pkt 1 ustawy emerytalnej). Ustanie przyczyny zawieszenia prawa do emerytury (rozwiązanie stosunku pracy) powodowało wznowienie wypłaty świadczenia (por. także wyrok Sądu Najwyższego z dnia 30 lipca 2003r., II UK 363/02, LEX nr 985610).

Rozważania zawarte w powyższych judykatach odnoszą się do istoty regulacji mającej zastosowanie w rozpatrywanym przypadku. Zawieszenie prawa do emerytury w związku z pozostawaniem w dotychczasowym zatrudnieniu jest funkcjonalnie uzasadnione i ma podstawę w art. 67 ust. 1 Konstytucji RP, który wiąże z osiągnięciem wieku emerytalnego powstanie prawa do zabezpieczenia społecznego. Innymi słowy, skarżąca nie może skutecznie

powoływać się na zasadę ochrony praw nabytych, gdyż nabyła prawo do emerytury w reżimie prawnym ukształtowanym przez treść art. 103 ust. 2a ustawy emerytalnej w brzmieniu uniemożliwiającym pobieranie świadczenia emerytalnego bez uprzedniego rozwiązania stosunku pracy. Z tego względu nie dotyczy jej wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 13 listopada 2012 roku, odnoszący się do innej kategorii ubezpieczonych, a mianowicie tych, którzy działając w zaufaniu do państwa i stanowionego przez nie prawa, decyzję co do przejścia na emeryturę podjęli w czasie, gdy nie było wymogu przerwania zatrudnienia (od 8 stycznia 2009 roku do 31 grudnia 2010 roku). Jak wywiódł Trybunał w motywach wyroku - gdyby ci ubezpieczeni wiedzieli, że nastąpi niekorzystna zmiana stanu prawnego, uzależniająca realizację prawa od uprzedniego rozwiązania stosunku pracy, to ich decyzja, czy przejść na emeryturę, mogłaby być inna (teza 7.2.).

Tylko osoby, które w okresie od 8 stycznia 2009 roku do 31 grudnia 2010 roku nabyły i zrealizowały prawo do emerytury bez uprzedniego rozwiązania stosunku pracy z pracodawcą, na rzecz którego wykonywały zatrudnienie bezpośrednio przed dniem nabycia prawa do emerytury, mają prawo do dalszej wypłaty emerytury od dnia 1 października 2011 roku bez konieczności rozwiązania stosunku pracy. Oznacza to, że art. 103a ustawy o emeryturach i rentach z FUS znajduje zastosowanie do osób, które nabyły prawo do emerytury w dniu jego wejścia w życie i później, tj. po 1 stycznia 2011 roku, jak też do osób, które nabyły prawo do emerytury w okresie obowiązywania art. 103 ust. 2a ustawy o emeryturach i rentach, a więc przepisu uniemożliwiającego realizację prawa do emerytury do czasu rozwiązania stosunku pracy. W stosunku do tej ostatniej grupy ubezpieczonych ustawodawca nie wprowadził „nowej” treści ryzyka emerytalnego, skoro wymóg rozwiązania stosunku pracy był dla nich „starym” ryzykiem, obowiązującym w momencie podejmowania decyzji o wystąpieniu o emeryturę. Do tej właśnie kategorii ubezpieczonych należy skarżąca M. G..

Reasumując, ponowne rozpoznanie sprawy nie doprowadziło do wykazania, że Sąd Apelacyjny w Łodzi, w sprawie o sygn. akt: III AUa 314/12, wadliwie zastosował przepis zakwestionowany przez Trybunał Konstytucyjny wyrokiem z dnia 13 listopada 2012 roku, toteż bezzasadna skarga o wznowienie postępowania uległa oddaleniu, z mocy art. 412 § 2 k.p.c.